

Shimabuku

NL

Instrumental

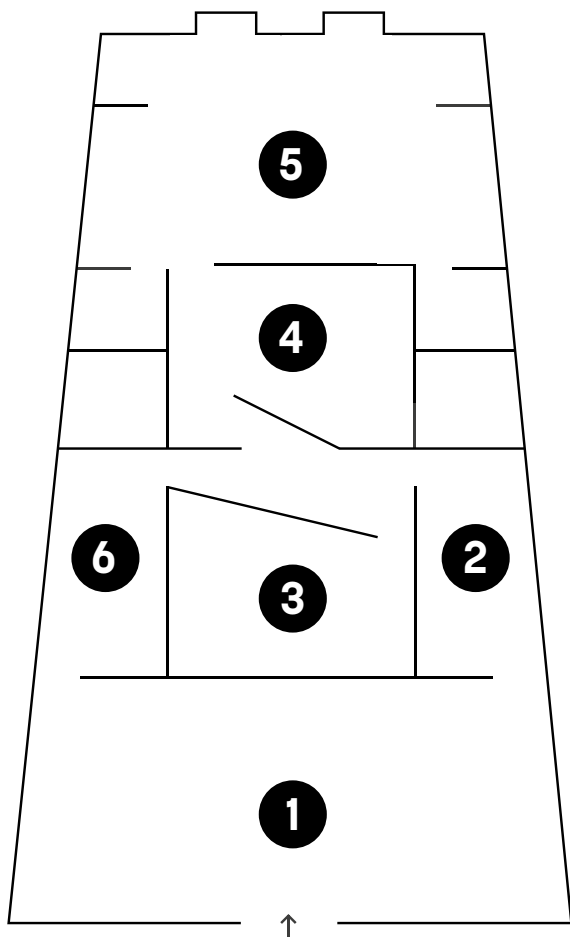
09 – 09 – 2022 _____ 08 – 01 – 2023

Shimabuku, *Swan Goes to the Sea*, 2012. Courtesy of the artist & Air de Paris, Romainville

SWIELS WIE

PLAN & ZALEN

P3 — **INLEIDING**

P7 — **ZAAL 1**

P10 — **ZAAL 2**

P12 — **ZAAL 3**

P14 — **ZAAL 4**

P15 — **ZAAL 5**

P19 — **ZAAL 6**

P21 — **BIOGRAFIE**

P22 — **DANK AAN**

INLEIDING

In zijn jeugd, twijfelde Shimabuku tussen een toekomst als dichter of als reisleader. “Door kunstenaar te worden”, verklaarde hij, “heb ik misschien beide doelen wel bereikt.” De hier gepresenteerde video’s maken duidelijk dat reizen nog steeds een belangrijk aspect in zijn praktijk is, net zoals de poëzie, die opduikt in de evocatieve teksten die de video’s begeleiden. Deze tentoonstelling onderstreept echter een ander belangrijk terugkerend, maar zelden belicht, element in Shimabuku’s werk: muziek. “Conceptuele kunst wordt vaak gezien als een puur intellectuele bezigheid”, zegt hij, “maar ik besepte dat ik mijn conceptuele werk ook vanuit mijn hart kon maken. Ik probeer te denken met mijn hart. Ik zie conceptuele kunst als muziek die

resoneert met je gevoelens.”

Muziek duikt op in al haar vormen in Shimabuku's werk, van jazz tot samba, van pop tot experimenteel. Na twaalf jaar Berlijn keerde hij terug naar Japan en koos ervoor om zich te vestigen op het eiland Okinawa in de Stille Oceaan. Veel Japanse muzieksterren zijn afkomstig van Okinawa en zijn gevormd door de Okinawaanse mix van culturele invloeden, en in de bars en markten van de hoofdstad Naha is live muziek prominent aanwezig. Shimabuku's reizen brachten hem herhaaldelijk naar Brazilië, nog een cultuur waarin muziek een centrale rol speelt. Dit en het feit dat Brazilië de grootste Japanse bevolking buiten Japan heeft, maken dat Shimabuku zich er thuis voelt. In verschillende van zijn werken werkt hij dan ook samen met Braziliaanse muzikanten.

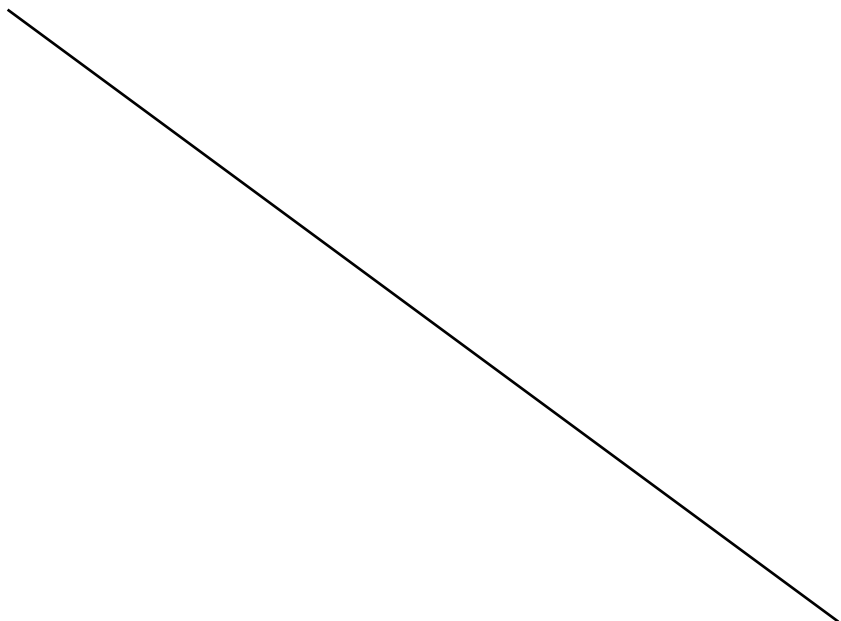
Shimabuku nodigt muzikanten niet alleen uit om soundtracks te componeren bij zijn video's, maar ook om zijn werken te remixen. Deze creatieve vorm van

toe-eigening, sampling en aanpassing is typisch voor muziek, maar blijft grotendeels taboe in de beeldende kunst, die al te vaak wordt gedomineerd door conventionele ideeën over auteurschap en originaliteit. Voor Shimabuku staat de creatieve ontmoeting centraal, of het nu als onderdeel van een reis of een jamsessie is. In die zin past zijn werk in de ‘relationele esthetiek,’ een term die in de jaren negentig door Nicolas Bourriaud werd heropgepikt om kunstenaars – vaak van Shimabuku’s generatie – te beschrijven wier werk menselijke relaties en hun sociale context onderzoekt.

Shimabuku’s werk ligt ook in lijn van de *détournement* van objecten uit de surrealistische poëzie, het dadaïsme en de readymades van Marcel Duchamp. Dat was eveneens een van de interesses van de kunstbeweging Mono-ha [School van Dingen], die naast andere Japanse avant-gardegroepen en kunstenaars sinds de jaren 1960 van invloed waren op Shimabuku, zoals Hi-Red Center, Genpei Akasegawa, Shusaku Arakawa, On Kawara en Nam June Paik.

Instrumental, de titel van de tentoonstelling, verwijst niet alleen naar de muziekinstrumenten die in Shimabuku's werken worden bespeeld, maar ook naar de alledaagse gereedschappen en instrumenten die hij creëert of op ongebruikelijke wijze toepast. Het is daarnaast een term die bruikbaarheid suggereert en zo het eeuwenoude kunsthistorische debat heropent tussen vorm en functie, tussen nut en schoonheid.

Curator: Zoë Gray

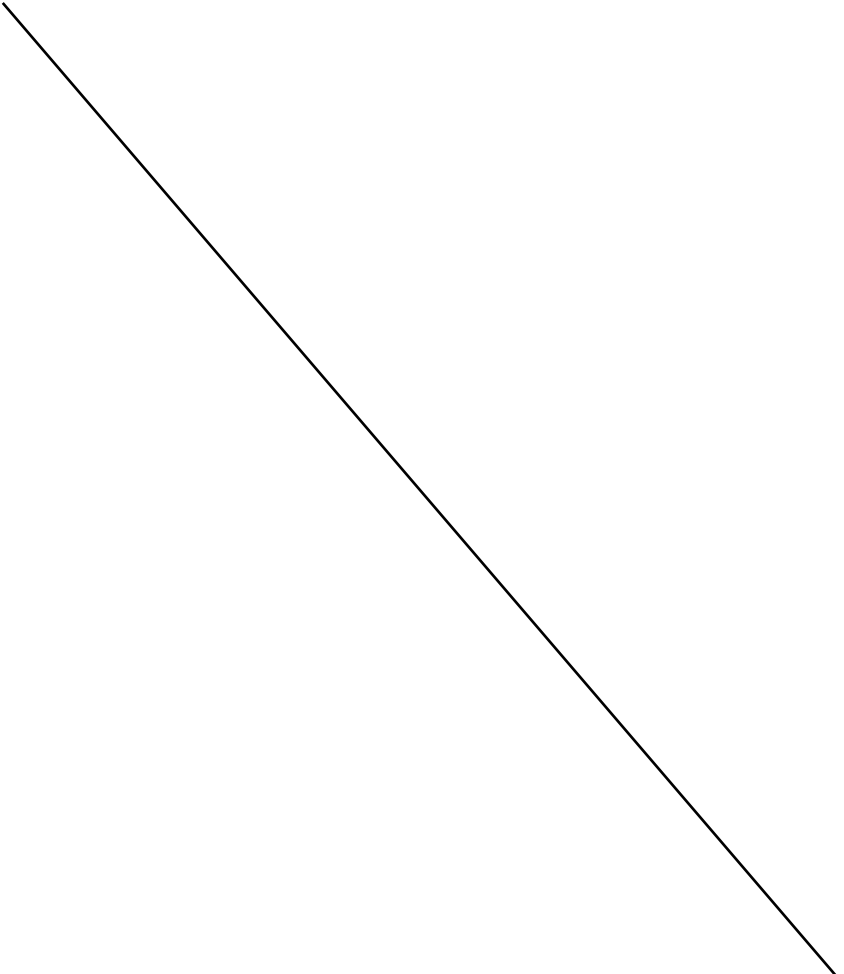
Shimabuku voert poëtische acties uit in de wereld, die hij daarna als video's toont. De tentoonstelling opent met *Bow to Bow* [Boog tot boog], dat plaatsvindt in het boogschietveld van het Kibitsu-heiligdom in Okayama. We zien twee mannen (onder wie de kunstenaar) op bogen tokkelen tot ze een pizzicatoritme creëren. De film verkent vervolgens wat er gebeurt als een contrabas wordt bespeeld met de boog van een boogschutter. Twee muzikanten voeren een duet uit gecomponeerd door Makoto Nomura.

Swan Goes to the Sea [Zwaan gaat naar de zee] is het epische avontuur van een bescheiden waterfiets in de vorm van een zwaan, opnieuw met een soundtrack van de hand van Makoto Nomura. Shimabuku gaf zich over aan onze antropomorfe

neiging om menselijke emoties toe te kennen aan dieren of zelfs voorwerpen, stelde zich de frustratie voor van deze zwanenboten – die lange tijd bleven liggen in een rustig deel van de rivier – en besloot een van de boten de zee in te pedaleren.

Een ander werk met de zee, dieren en muziek vond plaats tijdens de coronapandemie. Het werk herdacht het einde van een lange periode van isolement, meer bepaald de 450ste verjaardag van de openstelling van de haven van Nagasaki voor de internationale handel. Op dat moment scheepten Europeanen een olifant binnen in de haven en wandelden die vervolgens naar het huidige Tokio waar die aan de Shogun werd overhandigd. In 2001 maakte Shimabuku een olifant als eerbetoon aan deze historische gebeurtenis. Twintig jaar later voer hij onder de titel *Some Things Happen Twice: An Elephant Comes from the Sea* [Sommige dingen gebeuren twee keer: een olifant komt van de zee] dezelfde modelolifant (die stond opgeslagen in een boeddhistisch heiligdom in de naburige prefectuur Saga) met een bootje dezelfde

haven binnen. Hij vergezelde de olifant en speelde trompet om het trompetgeschal van olifanten na te bootsen. De performance was onaangekondigd en bracht de toeschouwers wellicht evenzeer in verwarring als de aankomst van de oorspronkelijke olifant.

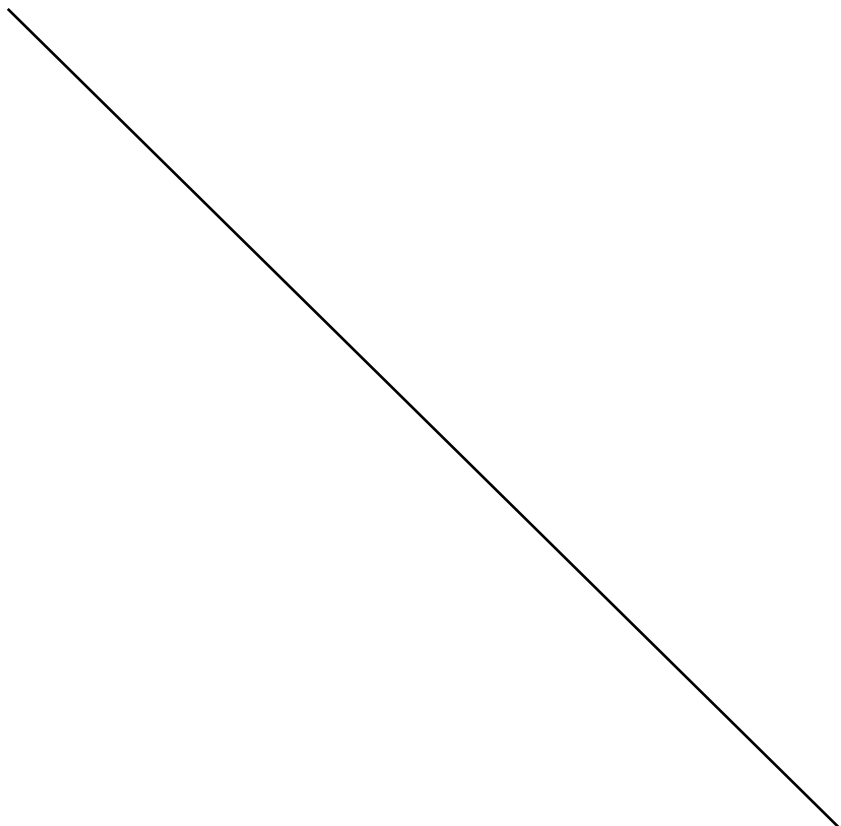
Shimabuku is al lang gefascineerd door octopussen, een fascinatie die – zoals beschreven op zijn poster *Exhibition in a Refrigerator* [Tentoonstelling in een koelkast] – begon in 1990. In een vitrine in deze zaal liggen stenen en schelpen, eerst door octopussen en vervolgens door de kunstenaar verzameld. Dit is een echo van de grote belangstelling voor curiosa die de surrealisten eropna hielden: de inventaris van het atelier van André Breton vermeldt een grote verzameling schelpen en stenen en Breton publiceerde, met name, “Langue des Pierres” in zijn tijdschrift *Le surréalisme, même* (nr. 3, 1957).

De andere vitrine toont gekleurde glazen bollen, ontworpen door Shimabuku, waarmee octopussen hun favoriete kleuren kunnen ontdekken. De digitale slideshow,

gefilmd in het aquarium van Kobe, laat zien hoe ze dat doen. Octopussen zijn in staat van kleur te veranderen om zich aan hun omgeving aan te passen, waardoor Shimabuku's "geschenk" het wezen van de dieren kan wijzigen. Noties als wederkerigheid en uitwisseling staan centraal in Shimabuku's werk. Hij vraagt zich af: "Zou een glasstukje op de wijde vlakten van de oceaانبodem een man en een octopus kunnen verbinden?"

Asking the Repentistas – Peneira & Sonhador – to remix my octopus works [Ik vraag de Repentistas - Peneira & Sonhador - om mijn octopus werken te remixen] verbindt twee terugkerende elementen in Shimabuku's werk: muziek en octopussen. De video aan de linkerkant toont *Then, I decided to give a tour of Tokyo to the octopus from Akashi* [Toen besloot ik de octopus uit Akashi een rondleiding door Tokio te geven] (2000), en *Catching Octopus with Self-Made Ceramic Pots* [Octopus vangen met zelfgemaakte keramische potten] (2003), waarin de kunstenaar vertelt over zijn succesvolle Italiaanse octopusvisexpeditie. Ter gelegenheid van de Biënnale van São Paulo in 2006 vroeg Shimabuku een duo straatzangers, Peneira & Sonhador, om over deze projecten te vertellen.

Repentistas zijn muzikanten die gebruik maken van de repente: een vraag-en-antwoordimprovisatie begeleid door tamboerijnen. Deze populaire vorm wordt beschouwd als een voorloper van rap en vindt zijn oorsprong in het noordoosten van Brazilië. Over de hele wereld bestaan hiervan equivalenten in de volksmuziek, zoals de Europese traditie van troubadours en rondtrekkende minstrelen.

Shimabuku's Fish and Chips toont de ontmoeting tussen een aardappel en een vis, een speelse herinterpretatie van een klassiek Brits gerecht. Voor de kunstenaar fungeren de woorden "Fish & Chips", op winkels doorheen Groot-Brittannië, als een gedicht in de zin van "een surrealistische ontmoeting tussen een aardappel uit de grond en een vis uit het water". Shimabuku werkte hier voor het eerst samen met de Braziliaanse muziekproducer, zanger, songwriter en multi-instrumentalist Kassin. Zijn soundtrack transformeert de onderwater ontmoeting in de video tot een meditatieve mijmering en toont zo de kracht van muziek om visuele ervaringen te versterken.

Tranquilo, Dreaming [Dromen], *I'm Wishing* [Ik wens] en *Universe* [Universum] zijn korte films gemaakt in samenwerking met Kassin en zijn Braziliaanse collega-muzikant Moreno Veloso (die samen de groep +2 vormen) tijdens hun bezoek aan Okinawa met Shimabuku in 2007. De ruwe kwaliteit van de films sluit aan bij de deels geïmproviseerde muziek, waardoor onconventionele videoclipps ontstaan zonder verhaal of duidelijke ontknoping.

Going to Noto with Takehisa Kosugi [Ik ga naar Noto met Takehisa Kosugi] is een video die een experimentele performance documenteert van deze pionier van de elektronische muziek. Takehisa Kosugi (1939-2018) begon zijn carrière als avant-gardemuzikant en werkte vaak in openlucht. Shimabuku filmde hem tijdens

een wandeling langs een afgelegen pad, dat wegleidt van een waterval. Er ontstaat een wisselwerking tussen de natuurlijke omgevingsgeluiden en de geluiden die hij maakt met een eenvoudig fluitje, een metalen kom en een elektrisch instrument in een tas, dat van toonhoogte verandert door de interactie met het zonlicht.

Shimabuku onderstreept dat Takehisa Kosugi instrumenten gebruikte die geen muziekinstrumenten zijn om muziek te maken die niet op muziek lijkt.

Achteraan bevindt zich het werk *Cuban Samba Remix (Remix by Kassin with Arto Lindsay)* [Cubaanse Samba remix], waarvan de soundtrack de ruimte domineert alsof het de repetitie van een garageband betreft. Tijdens zijn deelname aan de Biënnale van Havana in 2015 ontdekte Shimabuku een waterlek in de tentoonstellingsruimte. Toen hij en de andere kunstenaars vroegen of dat lek gerepareerd kon worden, kregen ze te horen: “Jullie willen dat het water stopt met stromen? Onmogelijk, dit is Cuba!” In plaats daarvan plaatste hij

blikken van verschillende grootte onder de lekkende leidingen, zoals in George Brechts Fluxus-performance *Drip Music Event* [Druppel Muziek Evenement] (1959-1962). Shimabuku merkte dat het ritme van de vallende waterdruppels op een samba leek. Hij nam het beeldmateriaal van zijn installatie mee naar Rio, waar hij Kassin en Arto Lindsay uitnodigde om een remix te maken van zijn geïmproviseerde soundtrack, net zoals hij eerder de *repentistas* had uitgenodigd.

De drie andere werken in deze ruimte zijn ingenieuze uitvindingen, waarvan het meest recente, *Fish Spin-drying Device* [Vis-draai-droog-apparaat], gemaakt werd door fietswielen aan een motor te koppelen. Het kunstwerk getuigt van een doe-het-zelf-upcycling-houding en sluit tegelijkertijd aan bij de geschiedenis van de avant-garde door de referentie aan Duchamps *Roue de bicyclette* (1913) en *Porte-bouteilles* (1914), hier aangepast in functie van de Japanse viscultuur. Ook de vruchten in *Something that Floats / Something*

that Sinks [iets dat drijft / iets dat zinkt] draaien. Het werk ontstond vanuit de nieuwsgierigheid van de kunstenaar naar de verschillende eigenschappen van schijnbaar gelijksoortige voorwerpen (in dit geval citroenen en limoenen, hoewel het werk ook met tomaten bestaat) en lijkt op een huisgemaakt wetenschappelijk experiment dat een kinderlijke fascinatie voor het onverwachte in het alledaagse demonstreert. Shimabuku's animistische benadering van schijnbaar onbezielde objecten wordt verdergezet in zijn werk *Born as a Box* [Geboren als een doos]. Deze sprekende doos zit discreet weggestopt in een hoek van de tentoonstellingsruimte en mijmert over zijn eigen bestaan, een schertsende verwijzing naar Robert Morris' baanbrekende werk *Box with the Sound of its Own Making* [Doos met het geluid van zijn eigen makelij] (1961).

Een museumvitrine toont stenen gereedschappen, elk gekoppeld aan een mobiele telefoon, het geheel getiteld *Oldest and Newest Tools of Human Beings* [Oudste en nieuwste werktuigen van de mens]. Shimabuku koos stenen die qua vorm en kleur op de telefoons leken. De nadruk op hun gemeenschappelijke grootte en ergonomische vorm zet ons aan om beide als verlengstukken van ons lichaam te beschouwen. Dit werk werd voorafgegaan door de actie *Exchange a Mobile Phone for a Stone Tool* [Verwissel een mobiele telefoon voor een stenen werktuig] (2014), waarbij Shimabuku deelnemers vroeg om de hele dag een steen bij zich te dragen in plaats van hun telefoon, het alomtegenwoordige gereedschap dat tegenwoordig zelden ver buiten handbereik is.

De Motorola RAZR uit 2003 werd aangeprezen als een telefoon die bijna zo dun is als een scheermesje, een typische bewering voor technologiebedrijven die continu streven naar het dunste apparaat dat haast onopgemerkt in (en uit) onze zakken kan glippen. Shimabuku nam de messcherpe suggestie letterlijk toen hij *Sharpening a MacBook Air* [Een MacBook Air slijpen] maakte, waarvan de video en het resultaat hier worden gepresenteerd. Hij gebruikte een stenen werktuig om de rand van zijn Apple laptop te slijpen, met een techniek die al eeuwenlang, overal ter wereld, wordt gebruikt om botte voorwerpen te slijpen. De actie werd vastgelegd in de stijl van een online tutorial en Shimabuku gebruikte de geslepen laptop vervolgens om – wat anders? – een echte appel te snijden.

BIOGRAPHIE

Shimabuku (°1969, Kobe, Japan) woont en werkt in Okinawa. Recente solotentoonstellingen zijn o.a. le Nouveau Musée National de Monaco (2021); le Crédac, Ivry (2018); Contemporary Art Gallery, Vancouver; Kunsthalle Bern (beide 2014); Ikon Gallery, Birmingham; 21st Century Museum of Contemporary Art, Kanazawa (beide 2013); en Le Centre international d'art et du paysage de l'île de Vassivière (2011). Zijn werk was te zien in vele internationale tentoonstellingen, waaronder de 14e Biennale de Lyon (2017), 27e Biennale de Venezia (2017), Okayama Art Summit (2016), Havana Biennale (2015), Taipei Biennale (2014), Sharjah Biennale (2013), en Yokohama Triennale (2011). Shimabuku wordt vertegenwoordigd door Air de Paris (Romainville), Amanda Wilkinson (Londen), ZERO... (Milaan), NoguerasBlanchard (Barcelona/Madrid) en Barbara Wien (Berlijn).

BEDANKT VOOR UW BEZOEK!

Project partners

De tentoonstelling wordt genereus ondersteund door de Japan Foundation.

Het voorbereidend onderzoek werd ondersteund door de Ishibashi Foundation en de Japan Foundation. Wij danken ook Air de Paris (Romainville) voor hun steun.

WIELS en de kunstenaar danken

alle bruikleengevers aan de tentoonstelling: Björn Dahlström, Célia Bernasconi en het personeel van NMNM Monaco; Edouard Merino; Silvia Fiorucci Romain; Agnès b.; Frac Franche-Comté; Florence Bonnefous en het hele team van Air de Paris (Romainville), Amanda Wilkinson (Londen), Paolo Zani & Claudia Ciaccio bij ZERO... (Milaan), Alex Nogueras & Rebeca Blanchard bij NoguerasBlanchard (Barcelona/Madrid) en Barbara Wien (Berlijn). Dank ook aan WIELS stagiaires Margaux De Greef en Lola Sourisseau.

Meer info & evenementen: wiels.org

 @WielsBrussels @Wiels_brussels @WIELS_Brussels

[TOP](#) ↑

